Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍ ADVOKÁTKY
JULIANE KOKOTT
přednesené dne 19. března 2020 [1]

Věc C-81/19

NG,
OH
proti
SC Banca Transilvania SA

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Curtea de Apel Cluj (odvolací soud v Kluži, Rumunsko)]

„Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce – Ochrana spotřebitele – Směrnice 93/13/EHS – Zneužívající ujednání ve spotřebitelských smlouvách – Úvěr v cizí měně – Ujednání o směnném kurzu – Článek 1 odst. 2 – Smluvní ujednání, které je výrazem obecné zásady zakotvené zákonem – Článek 6 odst. 1 – Právní následky – Vyloučení uplatňování zneužívajícího ujednání – Nemožnost další existence smlouvy bez zneužívajícího ujednání – Pravomoci vnitrostátního soudu“

I. Úvod

1. Předmětem tohoto řízení o předběžné otázce je opět ochrana spotřebitelů před zneužívajícími ujednáními obsaženými ve smlouvách o úvěru v cizí měně.

2. Ujednání, které je předmětem sporu ve věci v původním řízení, ukládá žalobcům povinnost splatit úvěr poskytnutý ve švýcarských francích v této měně. V důsledku silného znehodnocení rumunského lei – měny, ve které žalobci pobírají svůj příjem – se však pro ně částka, kterou mají splatit, v letech následujících po uzavření smlouvy o úvěru téměř zdvojnásobila.

3. Tato žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se přitom již explicitně nedotýká zásadní otázky, zda lze poskytování úvěrů v cizí měně spotřebitelům vůbec považovat za slučitelné s unijním právem. Ačkoli totiž dosavadní judikatura Soudního dvora naznačuje, že v případě takovýchto úvěrových smluv nelze kurzové riziko na spotřebitele přenést bez dalšího, plyne z ní rovněž, že tato praxe není *sama o sobě* v rozporu s unijním právem [2]. Podle judikatury je rozhodující, zda byl spotřebitel o tomto riziku jasně a srozumitelně informován [3].

1 – Původní jazyk: němčina

2 – Tato zásadní otázka byla objasněna rozsudkem ze dne 20. září 2017, Andriciuc a další (C-186/16, EU:C:2017:703, bod 41), k této záležitosti viz rovněž stanovisko generálního advokáta N. Wahla ve věci Andriciuc a další (C-186/16, EU:C:2017:313, bod 2).

3 – Viz rozsudky ze dne 30. dubna 2014, Kásler a Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282, body 40 a 41), ze dne 20. září 2017, Andriciuc a další (C-186/16, EU:C:2017:703, bod 41), ze dne 20. září 2018, OTP Bank a OTP Faktoring (C-51/17, EU:C:2018:750, bod 68), ze dne 14. března 2019, Dunai (C-118/17, EU:C:2019:207, bod 48). Toto je předmětem druhé předběžné otázky.

4. Jádro projednávaného případu tvoří spíše důsledky, které vnitrostátní soud případně musí vyvodit z prohlášení ujednání o kurzovém riziku za zneužívající. Podle názoru předkládajícího soudu totiž všechny právní následky zneužívající povahy, na které bylo doposud poukázáno v judikatuře, vedou k nepřiměřenému zatížení spotřebitele. Se srovnatelnými právními problémy jsou předkládající soudy konfrontovány ve třech dalších v současnosti projednávaných věcech [4].

II. Právní rámec

A. Unijní právo

5. Unijní právní rámec tohoto případu tvoří směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách (dále jen „směrnice 93/13“) [5].

6. Ve dvanáctém a třináctém bodu odůvodnění směrnice 93/13 se uvádí:

„[(12)] vzhledem k tomu, že však za daného stavu věcí vnitrostátní právní předpisy umožňují, aby se uvažovalo pouze o částečné harmonizaci; že zejména tato směrnice se vztahuje pouze na smluvní ujednání, která nebyla sjednána individuálně; že členským státům by měla být ponechána možnost, aby s náležitým ohledem na Smlouvu zajistily spotřebitelům vyšší úroveň ochrany prostřednictvím přísnějších vnitrostátních ustanovení, než jsou ustanovení této směrnice;

[(13)] vzhledem k tomu, že se předpokládá, že právní nebo správní ustanovení členských států, která přímo nebo nepřímo určují podmínky spotřebitelských smluv, neobsahují nepřiměřené podmínky; že se proto nejeví jako nezbytné podřídit ustanovením této směrnice podmínky, které odrážejí závazná právní nebo správní ustanovení a zásady nebo ustanovení mezinárodních úmluv, jejichž stranami jsou členské státy; že v tomto ohledu znění ‚závazná právní nebo prováděcí ustanovení‘ v čl. 1 odst. 2 zahrnuje také pravidla, která se v souladu s právními předpisy používají mezi smluvními stranami, pokud nevznikla žádná jiná ujednání;“

7. Článek 1 odst. 2 směrnice 93/13 obsahuje následující ustanovení:

„Smluvní ujednání, která odrážejí závazné právní a správní předpisy a ustanovení nebo zásady mezinárodních úmluv, jejichž stranami jsou členské státy nebo Společenství, zejména v oblasti dopravy, nejsou předmětem ustanovení této směrnice.“

8. Článek 3 odst. 1 této směrnice stanoví:

„Smluvní ujednání, které nebylo individuálně sjednáno, je považováno za zneužívající, jestliže v rozporu s požadavkem poctivosti způsobuje významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele.“

9. Článek 4 odst. 2 směrnice 93/13 zní:

„Posouzení zneužívající povahy smluvních ujednání se netýká vymezení hlavního předmětu smlouvy, ani přiměřenosti mezi cenou a odměnou na straně jedné a službami nebo zbožím poskytovaným jako protiplnění na straně druhé, pokud jsou tato ujednání sepsána jasným a srozumitelným jazykem.“

4 – Viz stanovisko generálního advokáta M. Szpunara ve věci Gómez del Moral Guasch (C-125/18, EU:C:2019:695), jakož i věci C-269/19, Banca B. (Úř. věst. 2019, C 238, s. 7) a C-364/19, Credit Europe Ipotecar IFN a Credit Europe Bank (Úř. věst. 2019, C 288, S. 19).

5 – Úř. věst. 1993, L 95, s. 29; Zvl. vyd. 15/02, s. 288, oprava Úř. věst. 2016, L 303, s. 26.

10. Článek 6 odst. 1 téže směrnice stanoví:

„Členské státy stanoví, že zneužívající ujednání použitá ve smlouvě uzavřené prodávajícím nebo poskytovatelem se spotřebitelem nejsou podle jejich vnitrostátních právních předpisů pro spotřebitele závazná a že smlouva zůstává pro strany závaznou za stejných podmínek, může-li nadále existovat bez dotyčných zneužívajících ujednání."

11. Článek 7 odst. 1 směrnice 93/13 stanoví:

„Členské státy zajistí, aby v zájmu spotřebitelů a soutěžitelů byly k dispozici odpovídající a účinné prostředky zabraňující dalšímu používání zneužívajících ujednání ve smlouvách, které uzavírají prodávající nebo poskytovatelé se spotřebiteli."

B. Vnitrostátní právo

12. Z vnitrostátních právních předpisů jsou pro projednávaný případ relevantní rumunský Codul civil (občanský zákoník) a Codul comercial (obchodní zákoník) ve znění platném ke dni uzavření dotčené smlouvy.

13. Článek 1578 občanského zákoníku, ve kterém byla zakotvena zásada měnového nominalismu, zněl následovně:

„Závazek vyplývající ze smlouvy o peněžním úvěru se omezuje vždy na stejnou číselnou sumu vyjádřenou ve smlouvě. Dojde-li ke zvýšení nebo snížení hodnoty měny před uplynutím doby splatnosti, vrátí dlužník půjčenou částku a je povinen ji vrátit výlučně v měně použité v okamžiku platby."

14. V článku 41 obchodního zákoníku bylo stanoveno následující:

„Pokud měna uvedená ve smlouvě nemá v zemi úřední nebo tržní kurz a pokud její kurz nebyl určen samotnými stranami, pak platba může být uskutečněna v měně země podle směnného kurzu, který bude platit v den splatnosti a na místě platby, a pokud na tomto místě neexistuje směnný kurz, podle kurzu nejbližších trhů, s výjimkou případu, kdy smlouva obsahuje doložku ‚efektivně' nebo jinou podobnou doložku".

III. Skutkový stav a původní řízení

15. Podle zjištění předkládajícího soudu uzavřeli žalobci ve věci v původním řízení jakožto spotřebitelé dne 31. března 2006 se společností SC Volksbank România SA (později Banca Transilvania) smlouvu o úvěru ve výši 90 000 rumunských lei (RON).

16. Dne 15. října 2008 uvedené strany za účelem refinancování smlouvy ze dne 31. března 2006 uzavřely druhou smlouvu o úvěru. Jejím předmětem byl úvěr v cizí měně ve výši 65 000 švýcarských franků (CHF). Tato částka odpovídala cca. 159 126 RON, resp. cca. 33 488 eurům [6]. Svůj příjem žalobci pobírají v rumunských lei.

17. Bod 1 oddílu 4 Všeobecných obchodních podmínek druhé smlouvy o úvěru stanovil, že: „každá platba […] bude uskutečněna v měně úvěru, s výjimkou případů výslovně uvedených ve Zvláštních podmínkách nebo ve Všeobecných podmínkách" (dále jen „sporné ujednání").

6 – Podle směnného kurzu platného k okamžiku podpisu smlouvy dne 31. března 2008.

18. Znehodnocení lei a zhodnocení švýcarského franku mezi říjnem 2008 a dubnem 2017 vedlo ke zvýšení částky, která má být vrácena, o 117 760 RON (ca 24 772 eura).

19. Žalobci následně podali žalobu k Tribunalul Specializat Cluj (specializovaný soud v Kluži, Rumunsko). Tvrdí, že banka nedostatečně splnila své informační povinnosti týkající se kurzového rizika. Kromě toho byli převzetím tohoto rizika nepřiměřeně znevýhodněni. Proto se v podstatě domáhají, aby byl směnný kurzu „zmrazen" k okamžiku uzavření smlouvy.

20. Žalovaná proti tomu namítá, že se sporné ujednání zakládá na zásadě měnového nominalismu zakotvené v článku 1578 občanského zákoníku, a proto je podle čl. 1 odst. 2 směrnice 93/13 nelze posuzovat z hlediska jeho zneužívající povahy.

21. Soud žalobu v prvním stupni zamítl. Je pravda, že měl za to, že sporné ujednání podléhá meritornímu přezkumu. Banka ovšem své informační povinnosti splnila dostatečně. Nemohla totiž předvídat výše uvedené značné kolísání směnného kurzu.

22. Předmětný spor je nyní na základě odvolání podaného oběma účastníky řízení projednáván předkládajícím soudem, Curtea de Apel Cluj (odvolací soud v Kluži, Rumunsko). Tento soud má ohledně výkladu směrnice 93/13 pochybnosti týkající se rozsahu její působnosti, informačních povinností prodávajících a poskytovatelů a právních následků, které plynou z případné zneužívající povahy dotčeného ujednání.

IV. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce a řízení před Soudním dvorem

23. Usnesením ze dne 27. prosince 2018, které bylo Soudnímu dvoru doručeno dne 1. února 2019, předložil Curtea de Apel Cluj (odvolací soud v Kluži) Soudnímu dvoru na základě článku 267 SFEU následující předběžné otázky:

„1) Musí být čl. 1 [odst. 2] směrnice 93/13/EHS vykládán v tom smyslu, že nebrání tomu, aby bylo z hlediska zneužívající povahy posouzeno smluvní ujednání, které přebírá dispozitivní ustanovení, od kterého se strany mohly odchýlit, ale ve skutečnosti tak neučinily, neboť ve vztahu k tomuto ustanovení se neuskutečnilo žádné vyjednávání, jako tomu bylo v projednávané věci, která je posuzována ohledně ujednání, které vyžaduje splacení úvěru ve stejné cizí měně, ve které byl úvěr poskytnut?

2) Může být v kontextu, v němž při poskytnutí úvěru v cizí měně nebyly spotřebiteli předloženy žádné výpočty/odhady týkající se hospodářského dopadu, který bude případné kolísání směnného kurzu mít na celkové platební povinnosti vyplývající ze smlouvy, odůvodněně tvrzeno, že výše uvedené ujednání, spočívající v úplném přijetí kurzového rizika ze strany spotřebitele (na základě zásady nominalismu), je jasné a srozumitelné a že prodávající nebo poskytovatel/banka v dobré víře splnila povinnost informovat svého smluvního partnera, a to v kontextu, v němž byla maximální výše spotřebitelského zadlužení, která byla stanovena ze strany Banca Națională a României (Národní banka Rumunska), vypočtena s ohledem na směnný kurz ke dni poskytnutí úvěru?

3) Brání směrnice 93/13/EHS a judikatura přijatá na jejím základě a zásada efektivity tomu, aby smlouva po prohlášení zneužívající povahy ujednání týkajícího se přenesení kurzového rizika pokračovala beze změny? Jaká změna by byla možná pro účely neuplatnění zneužívajícího ujednání a dodržení zásady efektivity?"

24. V řízení o předběžné otázce před Soudním dvorem předložili písemné vyjádření žalobci, Spolková republika Německo, Rumunsko a Evropská komise. Na jednání, které se konalo dne 6. února 2020, byli zastoupeni žalobci a žalovaná ve věci v původním řízení, Rumunsko a Evropská komise.

V. Právní posouzení

25. Uvedené tři předběžné otázky se týkají tří po sobě jdoucích fází přezkumu, které soudy členských států absolvují při meritorním přezkumu předem připravených smluvních ujednání podle směrnice 93/13.

26. První předběžná otázka se týká použitelnosti směrnice 93/13 (oddíl A).

27. Následně se předkládající soud táže, zda je sporné ujednání sepsáno „jasně a srozumitelně“ ve smyslu čl. 4 odst. 2 směrnice. Vzhledem k tomu, že kritéria tohoto přezkumu již Soudní dvůr, maje na zřeteli ujednání, která jsou velmi podobná spornému ujednání, stanovil ve věcech Andriciuc [7] a Lupean [8], postačuje se v tomto ohledu omezit pouze na stručný odkaz na stávající judikaturu (oddíl B).

28. Těžiště případu pak tvoří právní následky, se kterými je případně spojeno prohlášení sporného ujednání za zneužívající (oddíl C).

A. K rozsahu působnosti směrnice 93/13 (první předběžná otázka)

29. Podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda je smluvní ujednání, které je výrazem obecné zásady zakotvené zákonem, předmětem ustanovení směrnice 93/13.

30. Podle čl. 1 odst. 2 směrnice 93/13 jsou totiž z její působnosti vyňata taková smluvní ujednání, která „odrážejí“ „závazné“ právní a správní předpisy. V této souvislosti předkládající soud, který je v tomto ohledu jediný příslušný k posouzení skutkových okolností [9], konstatoval, že sporné smluvní ujednání je výrazem zásady měnového nominalismu zakotvené v článku 1578 občanského zákoníku.

31. Z tohoto důvodu má pochybnosti o použitelnosti dané směrnice.

1. Znění čl. 1 odst. 2 směrnice 93/13

32. Předkládajícímu soudu se přitom jako problematická jeví zejména okolnost, že ustanovení článku 1578 občanského zákoníku není kogentní a nelze ho tedy považovat za „závazné“ ve smyslu čl. 1 odst. 2 směrnice 93/13. V této souvislosti poukazuje na nejasnosti v rumunské verzi směrnice. Zatímco totiž například německé znění v čl. 1 odst. 2 směrnice používá výraz „*bindend*“ [pozn. překl.: a česká verze výraz „závazné“], který může zahrnovat jak kogentní, tak dispozitivní ustanovení, zdá se, že výraz „*obligatorii*“ použitý v rumunské verzi v rumunském právu označuje pouze kogentní ustanovení.

33. Z celkového kontextu směrnice však jednoznačně vyplývá, že se výraz „závazný“ nevztahuje na rozlišování mezi kogentními (a tedy „závaznými“) a dispozitivními (a tedy „dobrovolnými“) ustanoveními, které je obvyklé v občanském právu. V této souvislosti je třeba poukázat na okolnost, že výrazy použité směrnicí 93/13 jsou unijněprávní povahy, a musí tedy být vykládány autonomně [10].

7 – Rozsudek ze dne 20. září 2017, Andriciuc a další (C-186/16, EU:C:2017:703).

8 – Usnesení ze dne 22. února 2018, Lupean (C-119/17, nezveřejněné, EU:C:2018:103).

9 – Viz rozsudek ze dne 3. dubna 2019, Aqua Med (C-266/18, EU:C:2019:282, bod 32 a citovaná judikatura).

10 – Rozsudky ze dne 30. dubna 2014, Kásler a Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282, bod 37) a rozsudek ze dne 26. února 2015, Matei (C-143/13, EU:C:2015:127, bod 50).

Význam výrazu „*obligatorii*“ v rumunském právu tudíž není pro výklad tohoto výrazu v čl. 1 odst. 2 směrnice 93/13 rozhodující. Tento výraz naopak podle třináctého bodu odůvodnění směrnice zahrnuje také všechna pravidla, která jsou dispozitivní, a která se tedy v souladu s právními předpisy použijí mezi smluvními stranami, pokud nebylo ujednáno jinak [11].

34. Okolnost, že ve skutečnosti nebyla stranám při uzavření smlouvy poskytnuta možnost odchýlit se od daného pravidla, je ostatně pro zodpovězení předběžné otázky irelevantní. Tato okolnost je podmínkou, a nikoli vylučovacím kritériem použitelnosti směrnice 93/13. V opačném případě by se nejednalo o smluvní ujednání ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13. Toto ustanovení totiž požaduje, aby dotčené ujednání „nebylo individuálně sjednáno“.

35. Je tedy třeba konstatovat, že dispozitivní zákonná úprava – jako například článek 1578 občanského zákoníku – v zásadě rovněž může být „závazným“ ustanovením ve smyslu čl. 1 odst. 2 směrnice 93/13.

2. Smysl a účel vyloučení z působnosti směrnice, které je uvedeno v čl. 1 odst. 2 směrnice 93/13

36. Z uvedeného ovšem ještě neplyne, že takové smluvní ujednání, jako je ujednání, které je předmětem sporu ve věci v původním řízení, nespadá do působnosti této směrnice.

37. Soudní dvůr naopak v ustálené judikatuře při posuzování otázky, zda smluvní ujednání podle čl. 1 odst. 2 směrnice 93/13 podléhají meritornímu přezkumu, používá rovněž teleologická hlediska.

38. Podle judikatury je totiž vyloučení z působnosti směrnice 93/13 odůvodněno předpokladem, že vnitrostátní zákonodárce již nastolil rovnováhu mezi všemi právy a závazky smluvních stran určitých smluv, a tedy zákonná ustanovení zpravidla neobsahují zneužívající ujednání [12].

39. Podle mého názoru to není motivováno pouze myšlenkou, že v takových případech by byl přezkum z hlediska zneužívající povahy nadbytečný. Spíše tak rovněž mají být vyloučeny nepřípustné zásahy do pravomoci členských států. Podle dvanáctého bodu svého odůvodnění totiž směrnice 93/12 neslouží k harmonizaci vnitrostátního občanského práva v oblasti zakázaných právních jednání. Z tohoto důvodu rovněž předmětem meritorního přezkumu podle čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13 nemůže být ani vymezení hlavního předmětu smlouvy, ani přiměřenost mezi cenou a poskytnutým plněním. Tyto otázky totiž vnitrostátní zákonodárce typicky upravuje v ustanoveních o právních jednáních, která jsou neplatná pro svůj obsah.

40. Ve výsledku to zajisté může vést k tomu, že smluvní ustanovení, které by se podle kritérií stanovených v článku 3 směrnice 93/13 mělo považovat za zneužívající, nelze napadnout, pokud vnitrostátní zákonodárce takovou úpravu ve spotřebitelských smlouvách výslovně povolí. S tím ale konečně souvisí otázka, zda by nebylo žádoucí, aby bylo poskytování úvěrů v cizí měně spotřebitelům na úrovni Unie zcela omezeno nebo vůbec zakázáno. Podle současného stavu unijního práva tomu tak ale každopádně není [13].

11 – Rozsudek ze dne 20. září 2017, Andriciuc a další (C-186/16, EU:C:2017:703, bod 29).

12 – Rozsudky ze dne 21. března 2013, RWE Vertrieb (C-92/11, EU:C:2013:180, bod 28) a ze dne 3. dubna 2019, Aqua Med (C-266/18, EU:C:2019:282, bod 33). Viz rovněž třináctý bod odůvodnění směrnice.

13 – Svědčí o tom zejména existence směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/17/EU ze dne 4. února 2014 o smlouvách o spotřebitelském úvěru na nemovitosti určené k bydlení, která v článku 23 obsahuje pravidla týkající se minimální ochrany spotřebitelů při sjednávání úvěrů v cizí měně, která mají být provedena členskými státy. Tato směrnice se na věc v původním řízení nepoužije *ratione temporis*.

41. Soudní dvůr však rozhodl, že se v případě předpokladu, že zákonodárce hodlá v dotčeném smluvním vztahu nastolit přiměřenou rovnováhu zájmů, jedná o domněnku [14]. Taková domněnka v zásadě může být vyvrácena [15].

42. Proto jsou z meritorního přezkumu vyloučena pouze taková ujednání, která se zakládají na zákonných ustanoveních, která byla vydána speciálně pro daný smluvní typ nebo se na něj použijí na základě odkazující normy. Vnitrostátní zákonodárce totiž mohl provést spravedlivé vyvážení zájmů pouze tehdy, pokud měl vůbec na zřeteli specifickou situaci stran [16].

43. Soudní dvůr rovněž rozhodl, že v případě ustanovení, která mají obecnou povahu, se domněnka, že byla předmětem zvláštního posouzení zákonodárce pro účely nastolení této rovnováhy, bez dalšího neuplatní [17].

44. Je pravda, že normativní obsah vnitrostátních ustanovení je tak nepřímo podroben přezkumu z hlediska zneužívající povahy. Nelze v tom ale spatřovat nepřípustný zásah do pravomoci členských států, jelikož dotčené ustanovení lze nadále používat v jiných oblastech jeho působnosti. Posouzení plynoucí ze směrnice 93/13 se totiž vztahují výlučně na spotřebitelské smlouvy.

45. S ohledem na výše uvedené přísluší předkládajícímu soudu, aby ověřil, zda zákonodárce článkem 1578 občanského zákoníku zamýšlel nastolit přiměřenou rovnováhu mezi zájmy prodávajících nebo poskytovatelů a spotřebitelů.

46. V této souvislosti je třeba poukázat na okolnost, že rumunská vláda při jednání zdůraznila, že toto ustanovení není určeno speciálně pro smlouvy o spotřebitelském úvěru. Vůdčí ideou, na které je založena úprava obsažená v článku 1578 občanského zákoníku, je idea rovnoprávných smluvních stran. V novém občanském zákoníku se takové ustanovení podle informací rumunské vlády již nenachází, zato se tam nacházejí zvláštní ustanovení o smlouvách o spotřebitelském úvěru.

47. V případě, že by soud s ohledem na výše uvedené při svém zkoumání dospěl k závěru, že dotčené ustanovení nesměřuje k nastolení rovnováhy mezi zájmy spotřebitelů a prodávajících nebo poskytovatelů a spotřebitelů, bylo by třeba uvedenou domněnku považovat za vyvrácenou. Neprovedení meritorního přezkumu by pak nebylo opodstatněné.

3. Dílčí závěr

48. Z výše uvedeného vyplývá, že čl. 1 odst. 2 směrnice 93/13 musí být vykládán v tom smyslu, že smluvní ujednání, které je výrazem obecné zásady zakotvené v zákoně, je předmětem ustanovení této směrnice, pokud vnitrostátní zákonodárce vytvořením dotčeného zákonného ustanovení nezamýšlel dosáhnout vyvážené úpravy veškerých práv a povinností stran dotčeného smluvního typu. Je na vnitrostátním soudu, aby v tomto ohledu provedl nezbytná ověření.

14 – Rozsudek ze dne 3. října 2019, Dziubak (C-260/18, EU:C:2019:819, bod 61).

15 – V tomto smyslu viz rozsudky ze dne 21. března 2013, RWE Vertrieb (C-92/11, EU:C:2013:180, body 27 a 28), a ze dne 3. dubna 2019, Aqua Med (C-266/18, EU:C:2019:282, bod 36).

16 – Viz rozsudek ze dne 21. března 2013, RWE Vertrieb (C-92/11, EU:C:2013:180, body 27 a 29).

17 – Rozsudek ze dne 3. října 2019, Dziubak (C-260/18, EU:C:2019:819, bod 61).

B. K požadavkům „jasně a srozumitelně“ sepsaného smluvního ujednání a dobré víry (druhá předběžná otázka)

49. Podstatou druhé předběžné otázky zaprvé je, zda lze smluvní ujednání, v jehož důsledku má ve výsledku kurzové riziko nést pouze spotřebitel, v případě, že spotřebiteli nebyly předloženy žádné výpočty, ze kterých vyplývá, jaký vliv na splátky, které má zaplatit, bude mít kolísání směnného kurzu, považovat za „jasné a srozumitelné“ ve smyslu čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13. Zadruhé se předkládající soud táže, zda je třeba mít za to, že je takové ujednání v rozporu s dobrou vírou, pokud se maximální výše spotřebitelského zadlužení, ze které se vychází při posouzení bonity, vypočítává pouze na základě směnného kurzu platného v okamžiku uzavření smlouvy.

50. Tato otázka je relevantní pouze v případě, že předkládající soud dospěje k závěru, že je dotčena oblast působnosti směrnice 93/13. Přezkum určitého ujednání z hlediska požadavků transparentnosti stanovených čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13 je totiž každopádně podmíněn tím, že je dána oblast její působnosti.

51. Posouzení z hlediska požadavků transparentnosti má v případě takových ujednání, jako je ujednání, které je předmětem sporu ve věci v původním řízení, zvláštní význam. Z judikatury totiž v tomto ohledu vyplývá, že ujednání, podle něhož je třeba úvěr vyjádřený v cizí měně splatit v této měně, se za určitých okolností týká „hlavního předmětu smlouvy“ ve smyslu čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13[18]. Podle tohoto ustanovení ale lze taková ujednání vůbec posuzovat z hlediska jejich zneužívající povahy pouze v případě, že nejsou sepsána jasně a srozumitelně[19].

52. Kritéria, podle kterých je třeba posuzovat, zda lze určité ujednání v prvé řadě považovat za jasné a srozumitelné ve smyslu čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13, již stanovil Soudní dvůr, maje na zřeteli ujednání, která jsou podobná ujednání, které je předmětem sporu v projednávané věci.

53. Předkládající soud podle nich musí zejména ověřit, zda byl spotřebitel na základě informací poskytnutých prodávajícím nebo poskytovatelem schopen posoudit vliv, který na jeho splátky může mít vážné znehodnocení měny, ve které pobírá svůj příjem, a zvýšení zahraniční úrokové míry. Prodávající nebo poskytovatel konkrétně musí spotřebitele výslovně informovat o tom, že se uzavřením smlouvy o úvěru v cizí měně vystavuje určitému kurzovému riziku, což může případně zhoršit jeho ekonomickou situaci, pokud by došlo k znehodnocení měny, v níž mu plynou příjmy[20].

54. Mimoto musí předkládající soud ověřit, zda prodávající nebo poskytovatel v tomto ohledu spotřebitele informoval o všech relevantních okolnostech, jež mu mohly být v uvedeném okamžiku známy a mohly mít dopad na následné plnění uvedené smlouvy[21]. Judikatura požaduje, aby při tom byly zohledněny všechny okolnosti věci v původním řízení a zejména odborné zkušenosti a znalosti banky, pokud jde o možné výkyvy směnného kurzu a rizika plynoucí z uzavření smlouvy o úvěru vyjádřeném v cizí měně[22].

18 – Rozsudek ze dne 20. září 2017, Andriciuc a další (C-186/16, EU:C:2017:703, bod 41) a usnesení ze dne 22. února 2018, Lupean (C-119/17, nezveřejněné, EU:C:2018:103, bod 21).

19 – Viz rozsudky ze dne 20. září 2018, OTP Bank a OTP Faktoring (C-51/17, EU:C:2018:750, bod 68), a ze dne 14. března 2019, Dunai (C-118/17, EU:C:2019:207, bod 48).

20 – Rozsudek ze dne 20. září 2017, Andriciuc a další (C-186/16, EU:C:2017:703, bod 50) a usnesení ze dne 22. února 2018, Lupean (C-119/17, nezveřejněné, EU:C:2018:103, bod 25).

21 – Rozsudek ze dne 20. září 2017, Andriciuc a další (C-186/16, EU:C:2017:703, bod 54) a usnesení ze dne 22. února 2018, Lupean (C-119/17, nezveřejněné, EU:C:2018:103, bod 27).

22 – Rozsudek ze dne 20. září 2017, Andriciuc a další (C-186/16, EU:C:2017:703, bod 56) a usnesení ze dne 22. února 2018, Lupean (C-119/17, nezveřejněné, EU:C:2018:103, bod 29).

55. Ačkoli s ohledem na výše uvedeného nelze od prodávajícího nebo poskytovatele očekávat, aby předvídal nebo vypočetl znehodnocení dotčené měny, ke kterému v daném případě později došlo, nezprošťuje ho tato okolnost jeho rozsáhlých informačních povinností týkajících se možných rizik plynoucích z kolísání směnného kurzu a skutečnosti, že tato rizika ponese pouze dlužník.

56. Co se zadruhé týče otázky, zda takové ujednání v rozporu s požadavkem poctivosti způsobuje významnou nerovnováhu v neprospěch spotřebitele, vyplývá z judikatury Soudního dvora, že vnitrostátní soud musí zejména ověřit, zda prodávající nebo poskytovatel, který jedná se spotřebitelem poctivě a přiměřeně, mohl rozumně očekávat, že by spotřebitel s takovým ujednání souhlasil po předchozím individuálním vyjednávání[23].

57. S ohledem na předcházející úvahy patří k poctivému a přiměřenému jednání zejména plné informování spotřebitele o případných rizicích. Je na vnitrostátním soudu, aby posoudil, zda v projednávaném případě bylo upozornění na maximální výši spotřebitelského zadlužení způsobilé zastřít případná rizika. Pokud se totiž maximální výše spotřebitelského zadlužení vypočítává na základě směnného kurzu platného v okamžiku uzavření smlouvy, musí být spotřebitel v souladu s předcházejícími úvahami rovněž upozorněn na skutečnost, že dodržování tohoto limitu nevypovídá nic o tom, zda bude moci své finanční závazky plnit v případě, že dojde ke znehodnocení měny.

58. Pokud je takový limit ve vnitrostátním právu stanoven kogentně, mohla by být okolnost, že se posuzování staticky omezuje na směnný kurz platný při poskytnutí úvěru, dokonce posuzována jako obcházení tohoto limitu.

59. Na druhou otázku je tedy třeba odpovědět, že požadavek jasného a srozumitelného sepsání smluvního ujednání, které je uvedeno ve smlouvě o úvěru v cizí měně a které spotřebitele ve výsledku zatěžuje kurzovým rizikem, obsažený v čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13, zahrnuje podmínku, že spotřebitel je plně informován o potenciálně významných ekonomických důsledcích tohoto ujednání pro své finanční závazky. Je tomu tak bez ohledu na skutečnost, zda v době uzavření smlouvy již bylo možno předvídat znehodnocení dotčené měny, ke kterému v daném případě došlo. Vnitrostátnímu soudu přísluší provést v tomto ohledu nezbytná ověření.

C. K právním následkům prohlášení ujednání za zneužívající (třetí předběžná otázka)

60. Podstatou třetí předběžné otázky předkládajícího soudu je, jaké důsledky má v této situaci případně vyvodit z prohlášení daného ujednání za zneužívající, aby zaručil plný účinek práv spotřebitelů.

61. Řešení, na která dosud bylo poukázáno v judikatuře, totiž podle jeho názoru vedou k nepřiměřenému znevýhodnění spotřebitele. Podle názoru předkládajícího soudu by vhodné řešení zajisté mohlo spočívat ve „zmrazení“ směnného kurzu k okamžiku uzavření smlouvy. Má však pochybnosti o tom, zda takovému postupu brání čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 a judikatura vydaná na jeho základě.

23 – Rozsudek ze dne 20. září 2017, Andriciuc a další (C-186/16, EU:C:2017:703, bod 57) a usnesení ze dne 22. února 2018, Lupean (C-119/17, nezveřejněné, EU:C:2018:103, bod 30).

62. Podle čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 jsou vnitrostátní soudy v zásadě povinny neuplatnit zneužívající ujednání a ve zbývající části smlouvu zachovat. Soudní dvůr v této souvislosti opakovaně zdůraznil, že vnitrostátní soudy při tom nejsou oprávněny doplnit smlouvu tak, že změní obsah takovéhoto ujednání [24]. Podle judikatury se vyloučením uplatňování daného zneužívajícího ujednání dosáhne nahrazení formální rovnováhy, kterou smlouva nastoluje mezi právy a povinnostmi smluvních stran, rovnováhou skutečnou, a znovu se tak nastolí rovnost smluvních stran [25].

63. Pouhé vyloučení uplatňování zneužívajícího ujednání je přirozeně možné s výhradou, že bez tohoto ujednání může smlouva i nadále smysluplně existovat. Pokud vnitrostátní soud při svém posuzování naproti tomu dospěje k závěru, že uplatňování daného ujednání nelze vyloučit bez náhrady, musí smlouvu v zásadě prohlásit za neplatnou v plném rozsahu a nařídit její vypořádání [26].

64. Mohou ovšem nastat případy, kdy má prohlášení smlouvy za neplatnou pro spotřebitele zvlášť nepříznivé důsledky. Podle judikatury Soudního dvora tomu tak může být zejména v případě takových úvěrových smluv, jako je smlouva, o jakou se jedná v projednávané věci. V takových případech má totiž zneplatnění smlouvy v zásadě za následek, že se zbývající dlužná částka úvěru stane okamžitě splatnou, což by mohlo přesahovat finanční možnosti spotřebitele [27].

65. V projednávaném případě předkládající soud zastává názor, že uplatňování sporného ujednání nelze vyloučit bez náhrady. Zneplatnění smlouvy ale podle jeho názoru rovněž nepřichází v úvahu, jelikož tento postup by spotřebitele vystavil zvláště nepříznivým důsledkům. Je totiž třeba se obávat, že spotřebitel by musel celý úvěr splatit najednou. Vzhledem k tomu, že nominální hodnota dlužné částky je vyjádřena ve švýcarských francích, by mimoto bylo třeba splacení provést na základě aktuálního směnného kurzu. Spotřebitel by tudíž byl penalizován dvakrát.

66. Soudní dvůr v takovýchto případech doposud považoval za přípustné nahrazení zneužívajícího ujednání ustanovením vnitrostátního práva, jež má dispozitivní povahu nebo je použitelné v případě dohody stran [28]. Použití takovéhoto zákonného ustanovení nebo pravidla totiž zpravidla povede k opětovnému nastolení rovnováhy mezi vzájemnými právy a povinnostmi stran [29].

67. Zdá se ovšem, že ani to v projednávaném případě nepředstavuje řešení. Článek 1578 občanského zákoníku, který předkládající soud v tomto ohledu považuje za jediné ustanovení, které přichází v úvahu, by totiž k nahrazení sporného ujednání nemusel být vhodný.

24 – Rozsudky ze dne 14. června 2012, Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349, bod 73), ze dne 30. dubna 2014, Kásler a Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282, bod 77), a ze dne 26. března 2019, Abanca Corporación Bancaria a Bankia (C-70/17 a C-179/17, EU:C:2019:250, bod 53).

25 – Rozsudky ze dne 14. června 2012, Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349, bod 40), ze dne 14. března 2013, Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, bod 45), ze dne 30. dubna 2014, Kásler a Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282, bod 80) a ze dne 26. března 2019, Abanca Corporación Bancaria a Bankia (C-70/17 a C-179/17, EU:C:2019:250, body 56 a 59).

26 – V tomto smyslu viz rozsudky ze dne 14. března 2019, Dunai (C-118/17, EU:C:2019:207, body 48 a 52) a ze dne 3. října 2019, Dziubak (C-260/18, EU:C:2019:819, body 44 a 45).

27 – Rozsudky ze dne 30. dubna 2014, Kásler a Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282, body 83 a 84) a ze dne 26. března 2019, Abanca Corporación Bancaria a Bankia (C-70/17 a C-179/17, EU:C:2019:250, bod 58).

28 – Viz rozsudky ze dne 30. dubna 2014, Kásler a Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282, bod 80), ze dne 26. března 2019, Abanca Corporación Bancaria a Bankia (C-70/17 a C-179/17, EU:C:2019:250, body 56 a 59), a ze dne 3. října 2019, Dziubak (C-260/18, EU:C:2019:819, bod 58).

29 – Rozsudky ze dne 30. dubna 2014, Kásler a Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282, bod 82), a ze dne 26. března 2019, Abanca Corporación Bancaria a Bankia (C-70/17 a C-179/17, EU:C:2019:250, bod 57).

68. Zaprvé totiž článek 1578 občanského zákoníku představuje ustanovení, které je po obsahové stránce v podstatě shodné se sporným ujednáním. Nahrazení sporného ujednání tímto ustanovením by proto bylo protismyslné. Zadruhé Soudní dvůr rozhodl, že pro účely překlenutí mezer v úvahu beztak přicházejí pouze zákonná ustanovení, která odrážejí rovnováhu, kterou chtěl vnitrostátní zákonodárce nastolit mezi všemi právy a povinnostmi stran některých smluv [30]. Rumunská vláda však při jednání uvedla, že zákonodárce při tvorbě článku 1578 občanského zákoníku neusiloval o nastolení rovnováhy mezi zájmy stran smluv o spotřebitelském úvěru [31].

69. Z dosavadní judikatury tudíž pouze vyplývá, co vnitrostátní soud v takové situaci, o jakou se jedná v projednávané věci, *nesmí* udělat: Nesmí mít za to, že spotřebitel je zneužívajícím ujednáním vázán [32], ale ani nesmí toto ujednání nahradit takovým zákonným ustanovením, jako je článek 1578 občanského zákoníku, pokud toto ustanovení nezajišťuje přiměřenou rovnováhu mezi zájmy prodávajícího nebo poskytovatele a spotřebitele. Kromě toho nesmí smlouvu doplnit tak, že změní obsah zneužívajícího ujednání, právě tak ji ale ani nemůže prohlásit za neplatnou v celém rozsahu [33].

70. Judikatura naproti tomu nedává odpověď na otázku, co vnitrostátní soud v této situaci udělat *může* [34].

71. Rumunská vláda při jednání uvedla, že rumunské právo soudu v zásadě přiznává pravomoc překlenout mezery ve smlouvě doplňující úpravou. Smlouvu lze tímto způsobem doplnit zejména v případě podstatné změny okolností.

72. V této souvislosti je třeba poukázat na okolnost, že Soudní dvůr v ustálené judikatuře zdůrazňuje, že vnitrostátní soud, který určí zneužívající povahu určitého ujednání, je povinen vyvodit veškeré důsledky, které podle vnitrostátního práva vyplývají z uvedeného určení, aby se ujistil, že dotčený spotřebitel nebude uvedeným ujednáním vázán [35].

73. S ohledem na výše uvedené nelze vnitrostátnímu soudu v situaci, o jakou se jedná v projednávané věci, pouze na základě toho, že jedna ze smluvních stran má postavení spotřebitele, zakázat, aby mezeru ve smlouvě, která vznikla v důsledku vyloučení uplatňování zneužívajícího ujednání, překlenul doplněním úpravy, která obnoví rovnováhu mezi vzájemnými právy a povinnostmi stran. Podle názoru vnitrostátního soudu by toho mohlo být dosaženo „zmrazením“ směnného kurzu k okamžiku uzavření smlouvy.

74. Jak totiž objasním dále, v takové situaci, o jakou se jedná v projednávané věci, pravomoci k nahrazení zneužívajícího ujednání nebrání ani čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 ani judikatura vydaná na jeho základě.

75. V této souvislosti je nejprve třeba připomenout, že rozhodnutí ve věci Banco Español de Crédito [36], ze kterého vychází judikatura týkající se zákazu doplňování smluv soudem, se týkalo případu, v němž bylo možno smlouvu zachovat i bez dotčeného zneužívajícího ujednání. Článek 6 odst. 1 směrnice 93/13 pro takový případ výslovně stanoví, že dané ujednání jednoduše nelze použít. Pro jiný právní následek v takovém případě tudíž nezbývá žádný prostor.

30 – Rozsudek ze dne 3. října 2019, Dziubak (C-260/18, EU:C:2019:819, bod 60).

31 – V tomto ohledu viz již body 43 a 46 tohoto stanoviska a rozsudek ze dne 3. října 2019, Dziubak (C-260/18, EU:C:2019:819, bod 61).

32 – Rozsudek ze dne 3. října 2019, Dziubak (C-260/18, EU:C:2019:819, bod 68).

33 – Rozsudek ze dne 26. března 2019, Abanca Corporación Bancaria a Bankia (C-70/17 a C-179/17, EU:C:2019:250, body 55 a 56).

34 – Ozřejmuje to zejména rozsudek ze dne 3. října 2019, Dziubak (C-260/18, EU:C:2019:819).

35 – Rozsudky ze dne 15. března 2012, Pereničová a Perenič (C-453/10, EU:C:2012:144, bod 30), ze dne 30. května 2013, Jőrös (C-397/11, EU:C:2013:340, bod 48) a ze dne 21. dubna 2016, Radlinger a Radlingerová (C-377/14, EU:C:2016:283, bod 101).

36 – Rozsudek ze dne 14. června 2012, Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349).

76. Dále je třeba poukázat na okolnost, že zákaz doplňování smluv je v judikatuře odůvodňován tím, že možnost doplňovat smlouvy by eliminovala odrazující účinek pro prodávající a poskytovatele, který spočívá v tom, že zneužívající ujednání jsou jednoduše neplatná. Pokud by se museli obávat pouze toho, že vnitrostátní soud smlouvu v nezbytném rozsahu doplní, mohlo by to totiž prodávající a poskytovatele svádět k používání uvedených ujednání [37]. To je v rozporu s dlouhodobým cílem čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13, kterým je zabránění dalšímu používání zneužívajících ujednání.

77. Toto odůvodnění však v takové situaci, o jakou se jedná v projednávané věci, neobstojí.

78. Zaprvé má totiž soud v této situaci vyloučit uplatňování daného zneužívajícího ujednání a vzniklou mezeru ve smlouvě překlenout úpravou, která představuje přiměřenou rovnováhu zájmů. Nejde tedy o to, aby dané ujednání výkladem zredukoval na obsah, který je právě ještě přípustný, a ve výsledku tak přece jen pokud možno zohlednil zájmy prodávajícího nebo poskytovatele. Přesně takový postup ale předkládající soudy měly na mysli v případech, ve kterých Soudní dvůr doposud odmítal doplnění smlouvy [38]. V každém z těchto případů měl totiž soud v úmyslu dané zneužívající ujednání zachovat, a to buď zčásti, nebo pro určité situace.

79. Naproti tomu za stávajících okolností soud musí náležitě zohlednit zvláštní potřebu ochrany spotřebitele. Místo aby se jednostranně řídil skutečnou vůlí uživatele předem připraveného ujednání, soud stanoví, co by bylo sjednáno za spravedlivých podmínek [39]. Formální rovnováha, kterou smlouva nastoluje mezi právy a povinnostmi smluvních stran, je nahrazena rovnováhou skutečnou, a tak je opět nastolena rovnost těchto práv a povinností. Přesně to je ale podle judikatury smyslem a účelem úpravy obsažené v čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 [40].

80. Zadruhé je třeba konstatovat, že jediná myslitelná alternativa, a to zneplatnění celé smlouvy, by jednostranně penalizovala spotřebitele. Mimoto by stále bylo dosaženo cíle, který je sledován dotčeným ujednáním a spočívá v přenesení kurzového rizika na spotřebitele [41]. Zneplatnění celé smlouvy by proto věřitele neodradilo od toho, aby do smluv, které nabízejí, i nadále zahrnovali takováto ujednání [42].

81. Je tedy třeba konstatovat, že u jediné myslitelné alternativy k doplnění smlouvy – a to v případě zneplatnění – není zaručen odrazující účinek. Domnělou neexistenci odrazujícího účinku proto nelze zároveň uvádět jako argument proti doplnění smlouvy. Platí to tím spíše, že doplnění smlouvy, které zohledňuje zájmy spotřebitele, by na prodávajícího nebo poskytovatele odrazující účinek mělo [43].

82. Kategorické vyloučení pravomoci vnitrostátního soudu k překlenování mezer by konečně ve výsledku mohlo vést k tomu, že spotřebitelé by ve vnitrostátních právních řádech, které takovouto pravomoc v zásadě znají, byli znevýhodněni oproti jiným smluvním stranám. Vnitrostátní soud by totiž v takové situaci, o jakou se jedná v projednávané věci, byl na základě skutečnosti, že jedna strana má

37 – Rozsudek ze dne 14. června 2012, Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349, bod 69), ze dne 30. dubna 2014, Kásler a Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282, bod 79) a ze dne 26. března 2019, Abanca Corporación Bancaria a Bankia (C-70/17 a C-179/17, EU:C:2019:250, bod 54).

38 – Rozsudky ze dne 14. června 2012, Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349) a ze dne 26. března 2019, Abanca Corporación Bancaria a Bankia (C-70/17 a C-179/17, EU:C:2019:250) a usnesení ze dne 24. října 2019, Topaz (C-211/17, nezveřejněné, EU:C:2019:906).

39 – K tomuto kritériu viz rozsudky ze dne 14. března 2013, Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, body 68 a 69) a ze dne 20. září 2017, Andriciuc a další (C-186/16, EU:C:2017:703, bod 57), jakož i usnesení ze dne 22. února 2018, Lupean (C-119/17, nezveřejněné, EU:C:2018:103, bod 30).

40 – K tomu viz již bod 62 tohoto stanoviska.

41 – K tomu viz bod 65 tohoto stanoviska.

42 – V tomto smyslu viz rozsudky ze dne 30. dubna 2014, Kásler a Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282, body 83 a 84), a ze dne 26. března 2019, Abanca Corporación Bancaria a Bankia (C-70/17 a C-179/17, EU:C:2019:250, bod 58).

43 – K tomu viz body 78 a 79 tohoto stanoviska.

postavení spotřebitele, nucen smlouvu prohlásit za neplatnou, a to se všemi popsanými nepříznivými důsledky, zatímco mimo rámec práva ochrany spotřebitelů by měl možnost nastolit přiměřenou rovnováhu zájmů prostřednictvím doplňující úpravy. Takové řešení nemůže být žádoucí ani z hlediska rovného zacházení ani z hlediska ochrany spotřebitele.

83. Toto řešení ostatně věcně odpovídá závěru, ke kterému Soudní dvůr dospěl ve věci Abanca Corporación Bancaria a Bankia [44].

84. Je pravda, že Soudní dvůr v rozsudku v této věci zdůraznil, že vnitrostátní soud nemůže zneužívající ujednání zachovat částečně [45]. Tímto způsobem je totiž toto ujednání zredukováno na obsah, který je právě ještě přípustný, v důsledku čehož by byly jednostranně zohledněny zájmy prodávajícího nebo poskytovatele [46]. Rozhodl však, že soud může zneužívající ujednání nahradit zákonnou úpravou, která byla přijata teprve po uzavření smlouvy [47]. To ale ve výsledku není nic jiného, než že soud překlene mezeru ve smlouvě, která vznikla vyloučením uplatňování zneužívajícího ustanovení.

85. Proto v situaci, o jakou se jedná v projednávané věci, čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 a judikatura vydaná na jeho základě takovéto pravomoci soudu nebrání.

86. Závěrem je nyní třeba poukázat na okolnost, že posouzení, jaká úprava může představovat přiměřenou rovnováhu zájmů, přísluší vnitrostátnímu soudu. Výše uvedené úvahy ukazují, že v rámci čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 jsou významná jak hlediska ochrany spotřebitele, tak hlediska sankční. Zároveň Soudní dvůr ale zdůrazňuje rovněž požadavek skutečné rovnováhy. To znamená, že dotčená úprava musí být s přihlédnutím ke všem relevantním okolnostem daného případu přiměřená.

87. Veškeré předchozí úvahy mne vedou k závěru, že čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 vnitrostátnímu soudu nebrání ve vyloučení uplatňování zneužívajícího ujednání a jeho nahrazení doplňující úpravou, která nahradí formální rovnováhu práv a povinností rovnováhou skutečnou, a tak opět nastolí jejich rovnost, pokud

– dotčenou smlouvu nelze poté, co bylo bez náhrady vyloučeno uplatňování zneužívajícího ujednání, nadále zachovat,

– zneplatnění smlouvy by spotřebitele vystavilo zvlášť nepříznivým důsledkům a

– neexistuje žádné ustanovení vnitrostátního práva, jež má dispozitivní povahu nebo je použitelné v případě dohody stran dotčené smlouvy a kterým lze nahradit ujednání, jehož uplatňování bylo vyloučeno.

VI. Závěry

88. Na základě výše uvedených úvah navrhuji Soudnímu dvoru, aby o žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce předložené Curtea de Apel Cluj (odvolací soud v Kluži) rozhodl následovně:

„1) Článek 1 odst. 2 směrnice 93/13/EHS o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách musí být vykládán v tom smyslu, že smluvní ujednání, které je výrazem obecné zásady zakotvené v zákoně, je předmětem ustanovení této směrnice, pokud vnitrostátní zákonodárce vytvořením

44 – Rozsudek ze dne 26. března 2019, Abanca Corporación Bancaria a Bankia (C-70/17 a C-179/17, EU:C:2019:250).

45 – Rozsudek ze dne 26. března 2019, Abanca Corporación Bancaria a Bankia (C-70/17 a C-179/17, EU:C:2019:250, bod 55).

46 – K tomu viz výše bod 78 tohoto stanoviska.

47 – Rozsudek ze dne 26. března 2019, Abanca Corporación Bancaria a Bankia (C-70/17 a C-179/17, EU:C:2019:250, bod 59).

dotčeného zákonného ustanovení nezamýšlel dosáhnout vyvážené úpravy veškerých práv a povinností stran dotčeného smluvního typu. Je na vnitrostátním soudu, aby v tomto ohledu provedl nezbytná ověření.

2) Požadavek jasného a srozumitelného sepsání smluvního ujednání, které je uvedeno ve smlouvě o úvěru v cizí měně a které spotřebitele ve výsledku zatěžuje kurzovým rizikem, obsažený v čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13/EHS, zahrnuje podmínku, že spotřebitel je plně informován o potenciálně významných ekonomických důsledcích tohoto ujednání pro své finanční závazky. Je tomu tak bez ohledu na skutečnost, zda v době uzavření smlouvy již bylo možno předvídat znehodnocení dotčené měny, ke kterému v daném případě došlo. Vnitrostátnímu soudu přísluší provést v tomto ohledu nezbytná ověření.

3) Článek 6 odst. 1 směrnice 93/13/EHS musí v být vykládán tom smyslu, že vnitrostátnímu soudu nic nebrání ve vyloučení uplatňování zneužívajícího ujednání a jeho nahrazení doplňující úpravou, která nahradí formální rovnováhu práv a povinností rovnováhou skutečnou a tak opět nastolí jejich rovnost, pokud *zaprvé* dotčenou smlouvu nelze poté, co bylo bez náhrady vyloučeno uplatňování zneužívajícího ujednání, nadále zachovat, *zadruhé* zneplatnění smlouvy by spotřebitele vystavilo zvlášť nepříznivým důsledkům a *zatřetí* neexistuje žádné ustanovení vnitrostátního práva, jež má dispozitivní povahu nebo je použitelné v případě dohody stran dotčené smlouvy a kterým lze nahradit ujednání, jehož uplatňování bylo vyloučeno.“